

Valentina (Grošelj) Kobe

(1905–1998), poljanska zdravnica

Valentina Kobe je bila rojena leta 1905, kot najmlajši otrok, v premožni in ugledni družini veleposestnikov Grošeljev, v Dobju v Poljanski dolini. Njihova posest se je merila s Tavčarjevino, oče je bil napredni župan, ki je že zgodaj elektrificiral Poljansko dolino. Ker je bila Valentina zelo bister otrok, so učitelji predlagali, da nadaljuje šolanje na ljubljanski realni gimnaziji. Tam je bila edino dekle, zato je odmore pogosto preživljala kar v šolski zbornici. Med sošolci je spoznala tudi svojega bodočega moža, Borisa Kobeta z Dolenjskega.

Želela si je študirati medicino, a se tja ni mogla vpisati, ker se na realki ni učila latinščine. Zato se je sprva vpisala na umetnostno zgodovino, poslušala predavanja Izidorja Cankarja, se učila latinščino in ob tem vseeno obiskovala medicinska predavanja ter se nato vpisala na ta študij. V Ljubljani je končala štiri semestre nepopolne Medicinske fakultete in opravila prvi rigoroz. Med študijem se je srečevala z umetniško nadarjenimi študijskimi vrstniki, med medicinci z bodočima zdravnikoma – pisateljema Slavkom Grumom in Bogomirjem Magajno pa tudi s Srečkom Kosovelom in Miletom Klopčičem. Bila je intelektualka in si je iskala podobno družbo; ob imenovanih je razvijala čut za umetnost in estetiko.

Kot ena redkih žensk je po opravljenem rigorozu nadaljevala študij medicine v Innsbrucku in ga leta 1929 končala z odliko. Tam se je precej družila z bodočim ljubljanskim ortopedom in fiziatrom dr. Bogdanom Brecljem, s katerim sta vse življenje ostala prijatelja. Želela je postati ginekologinja, pa v tistih, ženski še nenaklonjenih časih, tega mesta ni mogla dobiti. Zato se je že leta 1929 zaposlila

Valentina Grošelj, poročena Kobe.
(iz družinskega arhiva prof. Kobetove)

kot pomožni asistent na ljubljanski prosekturi, iz katere so se razvili anatomski, patološki in sodnomedicinski inštitut. Kmalu zatem je postala asistentka profesorja Janeza Plečnika, takratnega predstojnika Anatomskega inštituta. Pri tem je zanimivo, da se je njen mož arhitekt zaposlil pri njegovem bratu prof. Jožetu Plečniku. Spodbude vplivnih predstojnikov so tudi oba Kobeta strokovno in duhovno čvrsto oblikovale. Portretirankina hči prof. Marjanca Kobe je povedala,

Grošljevi pri košnji na travniku pod domačo hišo, v Dobju. (iz družinskega arhiva prof. Kobetove)

da sta oče in mama strastno in slastno delala in čutila, da morata biti na svojih področjih vzorna. Specialistični izpit je dr. Kobetova opravila leta 1934, v Beogradu. Bila je odlična anatomka, natančna in delovno zavzeta, sodelovala je pri pripravi številnih anatomskih preparatov, didaktičnih pripomočkov za pouk anatomije, zato je bila leta 1938 – po raziskavi akademika Vasilija Melika – kot prva Slovenka imenovana za docentko na ljubljanski univerzi in je prevzela tudi pedagoško delo s študenti.

Težka leta so nastopila med 2. svetovno vojno, ko je univerza prenehala delati, z njo pa tudi Anatomski inštitut. Dr. Kobetova je bila naklonjena zdravniški podpori partizanskemu boju, sama pa se ga ni mogla udeležiti, saj je bila noseča; rodila je dvojčici, od katerih je ena pri devetih mesecih umrla, mož je bil interniran v Dachau. Med vojno je delala na ljubljanski prosekturi, tam dočakala konec vojne, vrnitev moža in ponovno vzpostavitev dela na Anatomskem inštitutu.

Leta 1945 je bila imenovana za izredno profesorico in je sprva skupaj s kolegom Milanom Cundrom opravljala pedagoško delo s 300 študenti v generaciji, nakar je ob kominformističnem pogromu in Cundrovi aretaciji na božični večer 1948 ostala z množico študentov sama, vse do leta 1960! V tem obdobju je bila na preizkusu njena trdnost: zdrava kmečka natura, prislovična gorenjska trma in organizacijski talent so ji, ob zaščiti kolegov, akademikov Bogdana Breclja in Janeza Milčinskega, zelo pomagali. V času vodenja Anatomskega inštituta je prof. Kobetova skrbno izbirala mlade sodelavce, jih usmerjala v različna subspecialna področja, s katerih so doktorirali in postali asistenti in učitelji. Med njimi so bili: Anton Širca, Maja Velepčič, Alenka Dekleva in Ivan Franc Lenart. Razvila je tudi klinično anatomijo: rentgensko anatomijo (Ludvik Tabor), eksperimentalno anatomijo (Dekleva, Lenart), elektronskomikroskopsko anatomijo (Dekleva), vaskularno anatomijo (Širca, Velepčič), kateri so naslednje generacije dodale še druge specialnosti.

Prof. Kobetova je veliko predavala, pa ne le medicincem in stomatologom,

ampak tudi medicinskim sestram (zanje je napisala učbenik anatomije in patologije), študentom Tehnične fakultete in Pedagoške akademije. S prof. Širco, ki ga je imela rada kot sina, je izdelala didaktične filme: topografija in sekcija srca, topografski pregled trebušnih organov, pregled možganskih ventriklov, topografija možganskih jeder in prog. Delo, ki pa njeno ime ohranja živo tudi med sodobnimi generacijami medicincev in zdravnikov, je učbenik anatomije, ki ga je leta 1966 s sodelavci izdala v petih zvezkih in do danes je izšlo že veliko ponatisov. Z njim je pomembno sooblikovala slovensko anatomsko izrazoslovje. Prof. Kobetova je bila tudi vodilni jugoslovanski anatom, pobudnica nastanka Zveze anatomov Jugoslavije, njena predsednica in častna članica. Inštitut za anatomijo edine slovenske medicinske fakultete je vodila polnih 23 let, do upokojitve (1971). Leta 1968 je postala redna profesorica, nato tudi zaslužna profesorica ljubljanske univerze.

Na Valentinovo, ko je bil njen rojstni dan, so jo njeni nasledniki na Medicinski fakulteti, tudi sedanji predstojnik Inštituta za anatomijo prof. Dean Ravnik, redno obiskovali. Stroki je prof. Kobetova posvetila 42 najplodnejših let svojega ustvarjalnega življenja.

Prof. Valentina Kobe, ki je dočakala častitljivih 93 let, je v zakonu z arhitektom prof. Borisom Kobetom vzgojila štiri otroke, ki domače delovne vzore in umetniške talente bogato razvijajo naprej, tudi med vnuki. Prof. Kobetovo ohranjajo generacije študentov v spominu kot veliko damo svojega delovnega podro-

S sodelavci na Anatomskem inštitutu Medicinske fakultete v Ljubljani.

(iz družinskega arhiva prof. Kobetove)

čja, z izrazitim pedagoškim erosom. Vsakemu študentu je po opravljenem izpitu izkazala spoštovanje in mu čvrsto stisnila roko v priznanje, da je za njim prvi veliki izpit na medicini. Bila je stroga do sebe in svojih sodelavcev, a hkrati poštena do njih. Spominjamo se je tudi kot anatomke – dolgoletne častne predsednice Plečnikovega memoriala, ki jih je do konca življenja spremljala s ponosom in dostojanstveno držo. Predstavljala je intelektualko evropske širine, ki je s svojo presežnostjo duha in delavnostjo zaslužila mesto prve slovenske univerzitetne učiteljice. S svojim vzorom je tudi dokazala združljivost dela zdravnice in znanstvenice z materinskim poslanstvom ter družinskim življenjem, kar je v njenih časih predstavljalo veliko redkost.

V osnovni šoli Poljane so se v soboto, 23. oktobra 2010 zbrali Poljanci in tamkajšnji zdravniki. Na srečanju, na katerem so sodelovali lokalni kulturniki z županom na čelu in ga je organizirala dr. Štefka Križnar, so med znamenite Poljance v častnem prostoru šole pod Šubičevimi freskami uvrstili tudi lik domačinke, zdravnice - anatomke dr. Valentine Kobe, ki sem jo zbranim z veseljem predstavila.

VIRI IN LITERATURA:

Intervju Zvonke Zupanič Slavec s prof. dr. Marjano Kobe, 10. januarja 2010.

Dekleva, Alenka: Kobe Valentina. V: *Enciklopedija Slovenije* 5, Ljubljana : Mladinska knjiga, 1991, str. 170.

Drglin, Z.: Valentina Kobe. V: Šelih, Alenka; Antić Gaber, Milica; Puhar, Alenka; Rene, Tanja ret all: *Pozabljena polovica: portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Založba Tuma in SAZU, 2000, str. 415–418.

Lenart, Ivan F.: Ob devetdesetletnici prof. dr. Valentine Grošelj - Kobetove. V: *Zdravniški vestnik* 64, št. 2 (februar 1995), str. 107.

Ravnik, Dean: Valentina Kobe, 1905–1998. V: Urlep, France (ur.); Kališnik, Miroslav (ur.); Borisov, Peter (ur.): *Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani : 1919–1945 : zgodovinski zbornik*. Ljubljana: Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete: Zdravniška zbornica Slovenije, 2003, str. 223–225.